

ІВАНІК МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ
(до 80-річчя від дня народження)

20 квітня 2017 р. виповнилося 80 років від дня народження та 60 років трудової діяльності **Михайла Михайловича Іваніка**, доктора геолого-мінералогічних наук, професора, відомого фахівця в галузі палеонтології і стратиграфії, морської геології, завідувача відділу палеонтології та стратиграфії мезозойських відкладів Інституту геологічних наук НАН України. Біографічні нотатки наукового шляху М. М. Іваніка говорять про неординарність цієї людини.

М. М. Іванік народився в м. Мукачево Закарпатської обл. 1959 р. закінчив геологічний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка за спеціальністю “інженер-геолог-розвідник”.

Трудову діяльність Михайло Михайлович розпочав 1959 р. на посаді геолога мажорданського відділу у Березинському шахтоуправлінні Закарпатської області. Згодом був переведений до нафтопромислового управління “Долина нафта” на посаду старшого геолога відділу з підрахунку запасів та обробки керна. З 1960 р., працюючи в Центральній науково-дослідницькій лабораторії у м. Івано-Франківську, створив та очолив мікропалеонтологічну лабораторію. Ця лабораторія була однією з кращих у галузі, тому що в основі діяльності М. М. Іваніка були розробка та удосконалення методик обробки стратиграфічних і палеонтологічних даних. Це робилось з метою з’ясування детальної геологічної будови локальних структур та регіональних нафтогазогенеруючих формаційних комплексів крейда-кайнозойських відкладів Передкарпатського прогину – основного нафтогазовидобувного регіону України. Удосконалено та розроблено методики, що містять весь цикл первинної обробки керна – від дезінтеграції зразків з обробкою ультразвуком, вилученням мікрофосилій з породи за допомогою важких рідин, діагностикою їх у шліфах, особливо в теригенно-кременистих бітумінозних тонкошаруватих аргілітах і алевролітах, щільних вапняках, де застосування існуючих стандартних методик є малоефективними, до розроблення алгоритму послідовності аналітичної обробки палеонтологічних і стратиграфічних даних із застосуванням математичних методів, визначенням критеріїв побудови цифрових моделей. Такий комплексний системний підхід допоміг за стратиграфічними критеріями обґрунтувати триарусну будову нафтогазопродуктивного палеогенового комплексу, що значно підвищило прогнозні перспективи Карпатського регіону.

1966 р. М. М. Іванік вступає до аспірантури Інституту геологічних наук АН УРСР. З цього часу його наукова діяльність пов’язана з Інститутом. Під керівництвом член-кореспондента АН УРСР В. Я. Дідковського 1969 р. М. М. Іванік захистив кандидатську дисертацію “Спікули губок з олігоценів відкладів Передкарпаття та їх стратиграфічне значення” і здобув ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук.

З 1969 р. Михайло Михайлович працює у відділі палеонтології та стратиграфії кайнозойських відкладів ІГН АН УРСР на посаді молодшого (1969–1974), а згодом старшого (1974–1995) наукового співробітника.

1994 р. він захищає докторську дисертацію “Палеогенова спонгіофауна Східно-Європейської платформи та суміжних регіонів” (науковий консультант – член-кореспондент АН УРСР В. Я. Дідковський). Після захисту М. М. Іванік обіймає посаду провідного наукового співробітника, а з 1996 р. і дотепер – завідувач відділу палеонтології та стратиграфії мезозойських відкладів ІГН НАН України.

Наукова діяльність М. М. Іваніка спрямована на вирішення фундаментальних і прикладних проблем зі стратиграфії, особливо нафтогазоносних регіонів України, біостратиграфії та палеонтології (форамініфери, губки) платформних та морських формацій. Основні напрями, що розвиваються М. М. Іваніком, такі:

з проблем стратиграфії це: методологія, регіональна, місцева, подійно-геодинамічна стратиграфія, які включають створення різнорангових стратиграфічних та седиментаційних моделей та побудову детальних місцевих, регіональних та кореляційних стратиграфічних схем мезо-кайнозою Західного (Карпатського) та Південного (Причорномор’я, Крим, Азово-Чорноморська акваторія) нафтогазоносних регіонів, зокрема мезо-кайнозойського осадового комплексу Індоло-Кубанського прогину, Гірського Криму, північно-західного шельфу і континентального схилу Західно-Чорноморської западини та прикерченського шельфу, западини Сорокіна, інших геоструктурних елементів Східно-Чорноморської западини.

М. М. Іванік є співавтором розробленої методології системного стратиграфічного аналізу побудови стратиграфічних моделей та розробником місцевих, регіональних, кореляційних схем мезо-кайнозою як фундаментальної основи для реалізації геосторичного розвитку осадових басейнів.

Варто зазначити, що у стратиграфічних побудовах за цією методологією застосовано як традиційні біо- та літостратиграфічні, так і спеціальні сейсмо-, клімато-, седиментолого-циклостратиграфічні та інші методи на принципах системності, ієрархічності, кореляції та аналогії;

Палеонтологічний напрям. М. М. Іванік – автор нового напрямку досліджень – біостратиграфії за кременевими губками та розробник паратаксономічної класифікації мікроспонгіофосилій. А створена паратаксономічна класифікація спікул губок – це результат багаторічних досліджень елементів скелета спонгіофауни з палеогенових і неогенових відкладів Східноєвропейської платформи та її обрамлення.

Він розробив методичні засади вивчення губок (іх спікул) із застосуванням різних палеонтологічних методів, у тім числі евристичного моделювання.

М. М. Іванік за паратаксономічною класифікацією спікул губок, аналізом проблем систематики губок, визначив закономірності просторово-часового поширення губок у мезо-кайнозойських відкладах як нового біостратиграфічного інструменту побудови, деталізації та удосконалення стратиграфічних схем і міжрегіональних кореляцій. Розроблено критерії стратифікації теригенно-кременистих формацій мезо-кайнозою та біостратиграфічні моделі як основу відтворення розвитку мезо-кайнозойської історії.

Потрібно зазначити, що М. М. Іванік досконало володіє форамініферовим аналізом, який використовував у стратифікації мезо-кайнозойських відкладів. Системний комплексний підхід у палеонтолого-стратиграфічних дослідженнях має значні перспективи в розвитку створення електронної бази даних з палеонтології та стратиграфії

мезо-кайнозойських відкладів нафтогазоносних регіонів України як основи для комп'ютерних побудов різнорангових геологічних моделей; з подальшим монографічним вивченням мікрофосилій; розробкою систематики згідно з вимогами міжнародних стандартів; створення біостратиграфічних моделей з детальною кореляцією мезо-кайнозойських відкладів України та регіонів Тетичного і Бореального поясів; реконструкцією умов седиментації окремих просторово-часових підрозділів мезо-кайнозойських відкладів України.

Системний підхід М. М. Іваніка до побудови стратиграфічних моделей є можливим тому, що він має багаторічний досвід та численні розробки з одного із фундаментальних напрямів геологічної науки – геологія морів та Світового океану. За матеріалами рейсів в Індійський, Атлантичний, Південний океани досліджує донні відклади плейстоцен-голоценових осадків Світового океану, палеоокеанологію, палеоекологію, стратифікацію та геохімію за форамініферами й іншими органічними рештками, які використовує для вивчення процесів седиментогенезу та відтворення історії геологічного розвитку осадових басейнів мезо-кайнозою.

М. М. Іванік є яскравим представником Української школи з морської геології. Під керівництвом членів-кореспондентів АН УРСР В. Я. Дідковського, АН УРСР А. С. Бабинця, академіка АН УРСР С. Ф. Шнюкова розпочались дослідження з проблем геології і металогенії Індійського, Південного, Атлантичного океанів та Азово-Чорноморського басейну. М. М. Іванік стає активним учасником експедицій 3, 5, 7 та 19 рейсів НДС «Академік Вернадський», 2 рейсу ГДСу «Донузлав», 13 та 24 рейсів НДС «Професор Колесников», 50 рейсу «Михайл Ломоносов» в Атлантичний, Тихий та Індійський океани. Михайло Михайлович був учасником навколосвітньої експедиції на НДС «Академік Вернадський».

За допомогою біостратиграфічних досліджень М. М. Іванік визначив закономірності поширення планктонних і бентосних форамініфер, спікул губок, діатомей, радіолярій у донних відкладах Світового океану, досліджено зв'язок біотичних угруповань планктону і бентосу, їх розподіл залежно від гідрологічних умов басейну, виконано стратиграфічне розчленування плейстоценово-голоценових відкладів.

Для систематики, палеоекології і палеоокеанічних реконструкцій М. М. Іванік розробив методику вивчення біогеохімічної будови форамініфер. У проекті глибоководного буріння DSDP «Гломар Челенжер» він провів детальну стратифікацію палеогенових і неогенових відкладів Фолклендських островів. М. М. Іванік виконав кореляцію біогенної складової донних осадків Південного та Індійського океанів, що підтвердило концепцію існування кременевого поясу осадконакопичення в приекваторіальній частині Світового океану.

М. М. Іванік – автор понад 170 друкованих праць, з них – понад 10 монографій: «Закономерности распространения фораминифер в Северной и Тропической Атлантике» (1977); «Кремнистые микроорганизмы и их использование для расчленения палеогеновых отложений Предкарпатья» (1977); «Некоторые особенности количественного распространения органических остатков в осадках Аравийско-Индийского хребта» (1979); «Особенности распространения микрофауны в донных осадках» (1979); «Paleogene and Neogene sponge spicules from DSDP Leg Sites 511, 512, 513 in the South Atlantic» (1983); «Стратиграфическая схема палеогеновых отложений Украины» (1987, 1993); «Шельфовая зона Гвинейской республики (фауна, флора и условия формирования осадочного чехла)» (1987); «Геология и металлогения юго-западной части Красного моря» (1988);

“Екогенез в сучасних океанах і значення для пізнання його в древніх басейнах” (1995); “Палеогеновая спонгиофауна Восточно-Европейской платформы и сопредельных регионов” (2003); “Стратиграфія мезо-кайнозойських відкладів північно-західного шельфу Чорного моря” (2006); “Палеогеографическая карта палеоцена Украины (сумская свита) М-б 1:1.000.000” (2007), “Стратиграфія верхнього протерозою та фанерозою України” (том 1) (2013).

Учні М. М. Іваніка розвивають та поглиблюють його ідеї у різних сферах геологічного знання. Він підготував кандидатів геологічних наук зрізних напрямів палеонтології та стратиграфії – А. В. Шумника, зі стратиграфії крейдових відкладів за нанопланктоном; Л. Г. Мінтузову – стратиграфія палеогена за форамініферами; Д. В. Мачальського – зі стратиграфії олігоцен-міоценових відкладів за прокаріотами – за новим напрямом – бактеріальна мікропалеонтологія. М. М. Іванік – науковий консультант доктора геологічних наук Л. М. Якушина (стратиграфія крейди за ортостраграфічною групою – малакофауною). Сьогодні М. М. Іванік є науковим керівником здобувачів наукового ступеня кандидата та науковим консультантом доктора геологічних наук.

М. М. Іванік – член спеціалізованої вченої ради Д 26.162.04, експерт експертної ради з геології Департаменту атестації кадрів МОН України, член Бюро та голова мезозойської комісії Стратиграфічного комітету України, член ради Українського палеонтологічного товариства. Велику увагу М.М. Іванік приділяє редагуванню наукових статей, монографій, збірників наукових праць як член редколегії “Геологічного журналу”, “Збірника наукових праць Інституту геологічних наук НАН України”, “Палеонтологічного збірника”, “Тектоніка і стратиграфія”. М. М. Іванік бере участь у виконанні фундаментальних наукових програм НАН України, у розробці міжнародних програм і проектів, у роботі Міжвідомчого стратиграфічного комітету Карпато-Балканської геологічної асоціації, Міжнародному проекті геологічної кореляції, Світовому конгресі спонгіологів тощо.

М. М. Іванік – лауреат премії імені П. А. Тутковського Національної академії наук України. Нагороджений відзнакою Національної академії наук України за наукові досягнення, Спілки геологів України та почесними грамотами НАН України.

Щиро вітаємо Михайла Михайловича з ювілеєм і бажаємо міцного здоров'я, творчої наснаги та подальших успіхів!

Редколегія “Палеонтологічного збірника”